

การจัดการและการวางแผน พัฒนาหลักสูตร

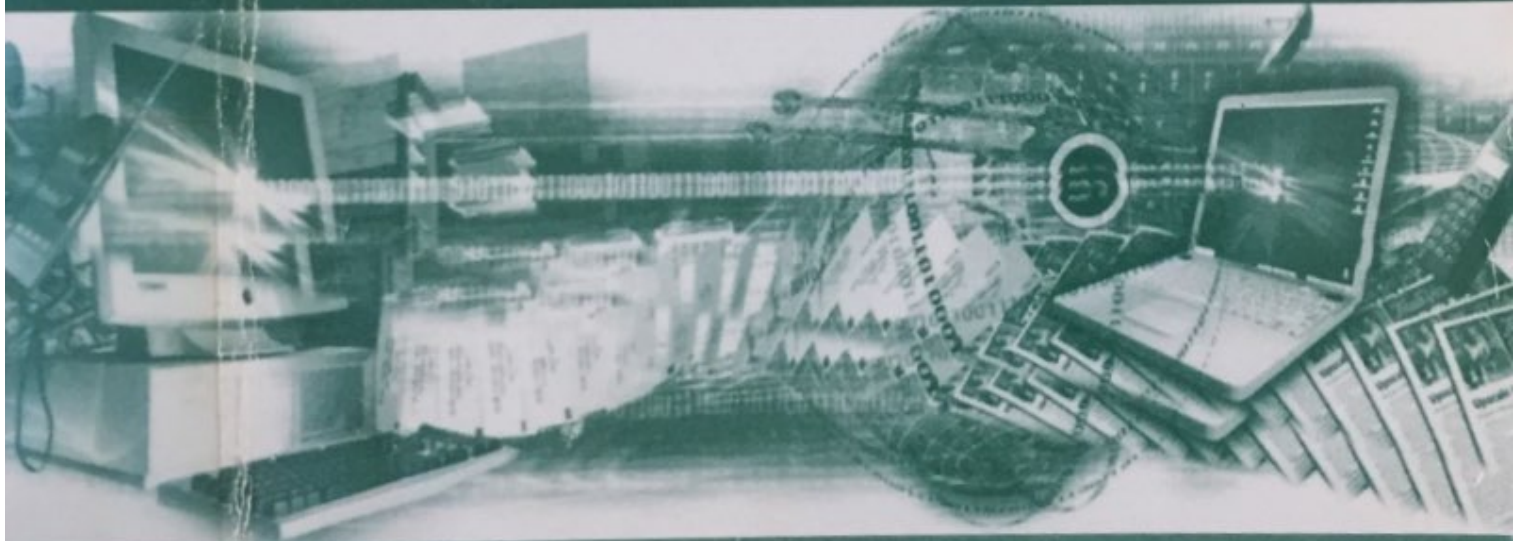
รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา ศรีไสย์

ค.บ.(มัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์)

ค.บ. (อุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์)

Ed.D.(Curriculum & Supervision)

Northern Illinois University, U.S.A.

คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN 974-633-003-9

คำนำ

3

บทที่

1 แนวคิดกับการพัฒนาหลักสูตร	17
ความสำคัญในการให้นิยามหลัก	19
แนวคิดเกี่ยวกับผู้เรียน	21
กระบวนการที่สัมพันธ์เกี่ยวกับการเรียนรู้	23
ความคิดเห็นของผู้เรียน	25
บทบาทของผู้สอน	26
ผู้จัดการการเรียนการสอน	28
ทฤษฎีการเรียนรู้และสติปัญญา	29
◎ ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมนิยม	30
◎ ทฤษฎีของเปียเจต์ (Piaget's Theory)	32
◎ ทฤษฎีของไวทส์คอสกี (Vygotsky's Theory)	34
◎ ทฤษฎีไอคิว (IQ Theory or Intelligence Quotient)	36
◎ ทฤษฎีความฉลาดทางสติปัญญาพหุคูณ (Theory of Multiple Intelligences) ของ การ์ดเนอร์	38
◎ ทฤษฎีพุทธิปริเขต และงานวิจัยเกี่ยวกับสมอง ...	41
◎ สติปัญญากับความจำ	41
◎ งานวิจัยเกี่ยวกับสมอง	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
◎ แบบแผนการคิดเกี่ยวกับสมอง ของ เนค เซอร์แมน	45
2 มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักสูตร	51
การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาสติปัญญา	52
การจัดหลักสูตรเทคโนโลยี	55
การจัดหลักสูตรเพื่อการปฏิบัติ	56
การจัดหลักสูตรเพื่อสร้างสังคมใหม่	57
การจัดหลักสูตรตามหลักเหตุผลทางวิชาการ	59
3 แบบแผนการจัดหลักสูตร	62
ลักษณะสำคัญของการจัดการแบบแผนหลักสูตร	65
การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	66
การเน้นรายวิชาเป็นศูนย์กลาง	68
กระบวนการ และ เนื้อหา	70
หลักสูตรแบบเน้นกระบวนการ	71
ห้องเรียน กับ การควบคุมโดยรัฐ	73
เป้าหมายเปิด กับ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร..	73
ตัวอย่างการจัดหลักสูตรในสถาบันการศึกษาในอังกฤษ .	76
4 หลักสูตรความเป็นมนุษย์	82
ลักษณะหลักสูตรความเป็นมนุษย์	85

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

บทบาทของครูหรือผู้สอน	8
การเลือกโอกาสทางการเรียน	8
การบริหารจัดการหลักสูตรความเป็นมนุษย์	8
การวัดและประเมินผล	9
5 หลักสูตรเทคโนโลยี	9
ตัวอย่างหลักสูตรเทคโนโลยี	9
การสอนรายบุคคลกับการเรียนรู้	9
ลักษณะทั่วไปของห้องเรียนตามระบบเทคโนโลยี ..	9
วัตถุประสงค์	9
วิธีการ	9
การจัดการ	9
การวัดและประเมินผล	10
6 หลักสูตรโครงสร้างสังคมใหม่	10
ลักษณะของหลักสูตรแบบ โครงสร้างสังคมใหม่ ..	10
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	10
บทบาทของครูผู้สอน	10
การเลือกโอกาสการเรียนรู้	10
การบริหารจัดการหลักสูตร โครงสร้างสังคมใหม่ ..	10
การประเมินผล	11
การปฏิบัติตามหลักการของ โครงสร้างสังคมใหม่	
ในการเปลี่ยนแปลงชุมชน	11

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
7	หลักสูตรรายวิชา 114 แนวทางของหลักสูตรรายวิชา..... 116 รูปแบบของความรู้..... 116 การศึกษาเชิงบูรณาการ 117 การศึกษาพื้นฐาน 119 ลักษณะของหลักสูตรรายวิชา 121 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรรายวิชา..... 121 วิธีการ 121 การจัดการ 122 การวัดและประเมินผล 125
8	การประเมินผลหลักสูตร 127 กระบวนการประเมิน 128 กิจกรรมการประเมิน 129 การประเมินผลจากภายนอก..... 132 การประเมินผล ผลผลิต 135 การประเมินผลกระบวนการ 136 การประเมินผลภายใน 138 การยอมรับคุณค่าทางการศึกษา..... 140 การสร้างชุมชนใฝ่รู้..... 141 การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย .. 142

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
9	บทนำการวางแผนพัฒนาหลักสูตร 147 กระบวนการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร 150
10	ขั้นที่ 1: พิจารณาปัญหาและความต้องการ ของหลักสูตร 152 แบบตรวจสอบรายการของขั้นที่ 1 152 คำอธิบายสำหรับขั้นที่ 1 155 พิจารณาปัญหาและความต้องการของหลักสูตร .. 155 การพิจารณาหลักสูตรอย่างรวดเร็ว 166 ตัวอย่างตารางเมตริกสำหรับจัดเนื้อหาในหลักสูตร. 168
11	ขั้นที่ 2: การทบทวนเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 172 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 173 แบบตรวจสอบรายการของขั้นที่ 2 174 คำอธิบายสำหรับขั้นที่ 2 176 พิจารณาทบทวนหรือพัฒนา ปรัชญาการศึกษา ระดับชาติ 176 พิจารณาทบทวนหรือพัฒนา เป้าหมาย ระดับประเทศ 178 การพัฒนาเป้าหมายระดับชาติ 181 วิธีพัฒนาเป้าหมายระดับชาติ 183

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
พิจารณาบททวนหรือพัฒนาวัตถุประสงค์หลัก ของรายวิชา	188
พิจารณาบททวนหรือพัฒนาวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละรายวิชา	190
ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์หลัก กับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	192
12. ชั้นที่ 3: การวางแผนจัดทรัพยากรและ	
ข้อจำกัดในการพัฒนาหลักสูตร	196
แบบตรวจสอบรายการของชั้นที่ 3	196
คำอธิบายสำหรับชั้นที่ 3	198
การอนุมัติจากคณะกรรมการการศึกษา ให้พัฒนาหลักสูตร	199
พิจารณางบประมาณที่จะใช้สำหรับศึกษาหลักสูตร.	199
พิจารณาบุคลากรในโรงเรียนที่จะมีส่วนร่วม ในการศึกษาหลักสูตร	200
การจัดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับศึกษาหลักสูตร .	201
พิจารณาสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ และวัสดุต่างๆ ที่จะใช้ศึกษาหลักสูตร	202
พิจารณาข้อจำกัดและวางแผนแก้ไขข้อจำกัดเหล่านั้น.	203
ข้อควรระวังบางประการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร .	204

บทที่	หน้า
13	
 ชั้นที่ 4: หน้าที่และการเลือกคณะกรรมการ	
วางแผนและพัฒนาหลักสูตร	207
แบบตรวจสอบรายการของชั้นที่ 4	208
คำอธิบายสำหรับชั้นที่ 4	210
คณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน	211
คณะกรรมการสภาหลักสูตร (สภาวิชาการ)	214
ภารกิจบางประการของสภาหลักสูตร	216
ประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณา	
จากสภาหลักสูตร	217
แนวทางบางประการเกี่ยวกับการจัดประชุม	
สภาหลักสูตร	218
การดำเนินงานของสภาหลักสูตร	218
การเลือกสมาชิกคณะกรรมการสภาหลักสูตร	
(สภาวิชาการ)	220
คณะกรรมการหลักสูตรสาขา	221
คณะกรรมการเฉพาะกิจ	224
14	
 ชั้นที่ 5: บทบาทและความรับผิดชอบของ	
ผู้มีส่วนร่วมในการวางแผน	
พัฒนาหลักสูตร	227

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	แบบตรวจสอบรายการของขั้นที่ 5	227
	คำอธิบายสำหรับขั้นที่ 5	229
	ผู้อำนวยการ	229
	ผู้บริหารระดับกลาง	230
	อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่	232
	ประธานคณะกรรมการหลักสูตรสาขา	233
	ประธานคณะกรรมการเฉพาะกิจ	235
	ตัวแทนครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกใน คณะกรรมการหลักสูตร	236
	ครูที่ไม่ได้เป็นกรรมการหลักสูตร	237
	ที่ปรึกษา	238
15	ขั้นที่ 6: การพิจารณาและวิเคราะห์หลักสูตร/ โปรแกรมใหม่หรือนวัตกรรมอื่นๆ ...	241
	แบบตรวจสอบรายการของขั้นที่ 6	241
	คำอธิบายสำหรับขั้นที่ 6	244
	พิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่าง ของหลักสูตร โปรแกรม หรือ นวัตกรรม	244
	วิเคราะห์หลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่	247

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

16	ขั้นที่ 7: การประเมินและเลือกหลักสูตร/ โปรแกรมใหม่	25
	แบบตรวจสอบรายการของขั้นที่ 7	25
	คำอธิบายสำหรับขั้นที่ 7	25
	ประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรม หรือหลักสูตรใหม่	25
	การเลือกหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่	25
17	ขั้นที่ 8: การออกแบบหลักสูตร/โปรแกรมใหม่ .	25
	แบบตรวจสอบรายการของขั้นที่ 8	25
	คำอธิบายสำหรับขั้นที่ 8	25
	การออกแบบหลักสูตร/โปรแกรมใหม่	25
	การออกแบบรายวิชา	261
18	ขั้นที่ 9: การนำหลักสูตรหรือ โปรแกรมใหม่ไปใช้	261
	แบบตรวจสอบรายการของขั้นที่ 9	266
	คำอธิบายสำหรับขั้นที่ 9	268
	การจัดหาบุคคลรับผิดชอบที่จะนำหลักสูตร หรือโปรแกรมใหม่ไปใช้	268

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ และ วัสดุอุปกรณ์.....	269
เลือกและปฐมนิเทศครูผู้สอน (ฝึกรอบรมถ้าจำเป็น) ..	269
การเลือกและเตรียม โรงเรียนที่จะนำหลักสูตร หรือ โปรแกรมใหม่ไปใช้.....	270
จัดทำกำหนดเวลาที่จะนำหลักสูตร หรือ โปรแกรมใหม่ไปใช้.....	270
ผู้สอนเลือกและจัดเนื้อหาวิชาที่จะไปใช้ (รวมทั้งเลือกหนังสือ ตำรา และวัสดุอุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้อง).....	271
ผู้สอนสร้างวัสดุอุปกรณ์และจัดหาทรัพยากรอื่นๆ ที่จะใช้กับหลักสูตรหรือ โปรแกรมใหม่.....	271
ผู้สอนเตรียมแผนการสอนหรือหน่วยการสอน...	271
ประเมินความก้าวหน้าของหลักสูตรหรือ โปรแกรมใหม่ (แบบ Formative Evaluation)	273
19 ขั้นที่ 10: การประเมินผลหลักสูตร/ โปรแกรมใหม่	274
แบบตรวจสอบรายการของขั้นที่ 10.....	275
คำอธิบายสำหรับขั้นที่ 10.....	276

พิจารณาองค์ประกอบใดบ้าง

ควรจะต้องถูกประเมินผล	27
การพิจารณาเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินผล	27
การพิจารณาข้อมูลที่จะใช้ในการประเมินผล	27
การตัดสินใจว่าจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร...	27
การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผล ..	28
ผลการประเมินและการตัดสินใจ	28

20 ตัวอย่างหลักสูตร โครงการสอนระยะยาว

และ แผนจัดการเรียนรู้ (แผนการสอน)..... 28

ตัวหลักสูตร 28

โครงการสอนระยะยาว (Long Plan)

หรือ ประมวลรายวิชา (Course Syllabus) 28

แผนการสอน (Lesson Plan) หรือ แผนการ

จัดการเรียนรู้ (Learning Managerial Plan) 28

ตัวอย่างหลักสูตร โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

วัดธัมมาราม นครชิคาโก สหรัฐอเมริกา 28

◎ หลักการและเหตุผล 28

◎ วัตถุประสงค์ 28

◎ โครงสร้างเนื้อหา 28

◎ เวลาและคาบเวลาที่ใช้ในการเรียน

การสอนตามหลักสูตร 290

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
◎ ระดับชั้นเรียนตามหลักสูตร	291
◎ ลักษณะผู้เรียน	292
◎ การวัดและประเมินผลการเรียน	293
◎ ข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน	294
◎ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากหลักสูตร	297
◎ ลักษณะรายวิชา	298
◎ การใช้รหัสรายวิชา	304
ตัวอย่างโครงการสอนระยะยาว	306
ตัวอย่างประมวลรายวิชา (Course Syllabus)	334
ตัวอย่างแผนจัดการเรียนรู้ (แผนการสอน)	337
◎ จุดประสงค์การเรียนรู้	337
◆ ด้านความรู้	337
◆ ด้านทักษะ/กระบวนการ	337
◆ ด้านคุณลักษณะ	337
◎ สาระการเรียนรู้	338
◎ สื่อการเรียนรู้	340
◎ กิจกรรมการเรียนรู้	340
◎ การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้	344
◎ แหล่งการเรียนรู้	344

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

◎	บันทึกหลังการสอน	34
◆	ผลการสอน	34
◆	ปัญหาและอุปสรรค	34
◆	แนวทางแก้ไข	34
21	ตัวอย่างงานวิจัยและวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาหลักสูตร	34
◎	การติดตามบัณฑิต	34
◎	การวิเคราะห์หลักสูตร	37
◎	การศึกษาองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ สำคัญเกี่ยวกับการวัดต่างๆ	39
	บรรณานุกรม	41